

Ξεπερνώντας το εμπόδιο της γλώσσας στην επικοινωνία με παιδιά πρόσφυγες / μετανάστες

Δερμοσονιάδη Στέλλα, Ιούνιος 2020

Διάγραμμα παρουσίασης

- Πώς νιώθει ένα παιδί που έρχεται από αλλού;
Συναισθηματικές αποσκευές
- Πώς επικοινωνούμε με ένα παιδί όταν δε μιλάμε την ίδια γλώσσα; Επικοινωνιακές δεξιότητες κι ενσυναίσθηση
- Επικοινωνία με γονείς
- Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας και διαχείριση περιστατικών κρίσης
- Μελέτη περίπτωσης (case study)
- Πρακτικές συμβουλές
- Ιδέες / Συζήτηση

“We cannot talk about quality education for refugees anymore without talking about the vital role of teachers.”

Mary Mendenhall

Συναισθηματικές αποσκευές

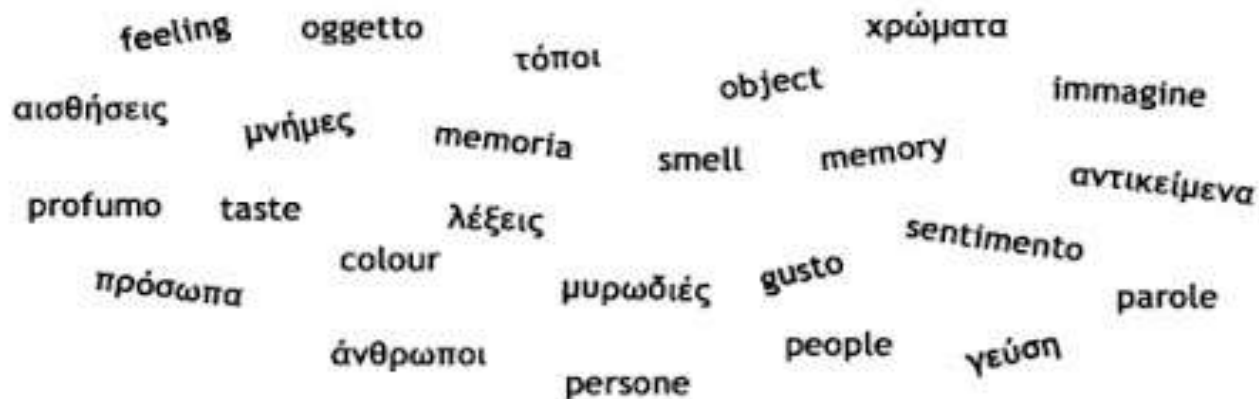
- Πού είναι το σπίτι μας; Αίσθηση του **Ανήκειν**

Συναισθηματικές αποσκευές

- Γλώσσα, οικογένεια, μνήμη, φύση, μυρωδιές, φαγητό

What is Home?

- ❖ Πολλαπλές απώλειες -> απώλεια παιδικής ηλικίας
- ❖ Έννοια του ξεριζωμού

Συναισθηματικές αποσκευές

Χωροχρόνος

ΠΡΙΝ

ΤΩΡΑ

ΜΕΤΑ

Συναισθηματικές αποσκευές

- Σύγκρουση μεταξύ 2 κουλτούρων
- Τραύμα που δεν μπορεί να λεκτικοποιηθεί και να νοηματοδοτηθεί (συναισθήματα, ψυχοσωματικά προβλήματα)
- Προηγούμενες ελλείψεις (π.χ. εκπαίδευση στα καμπς)

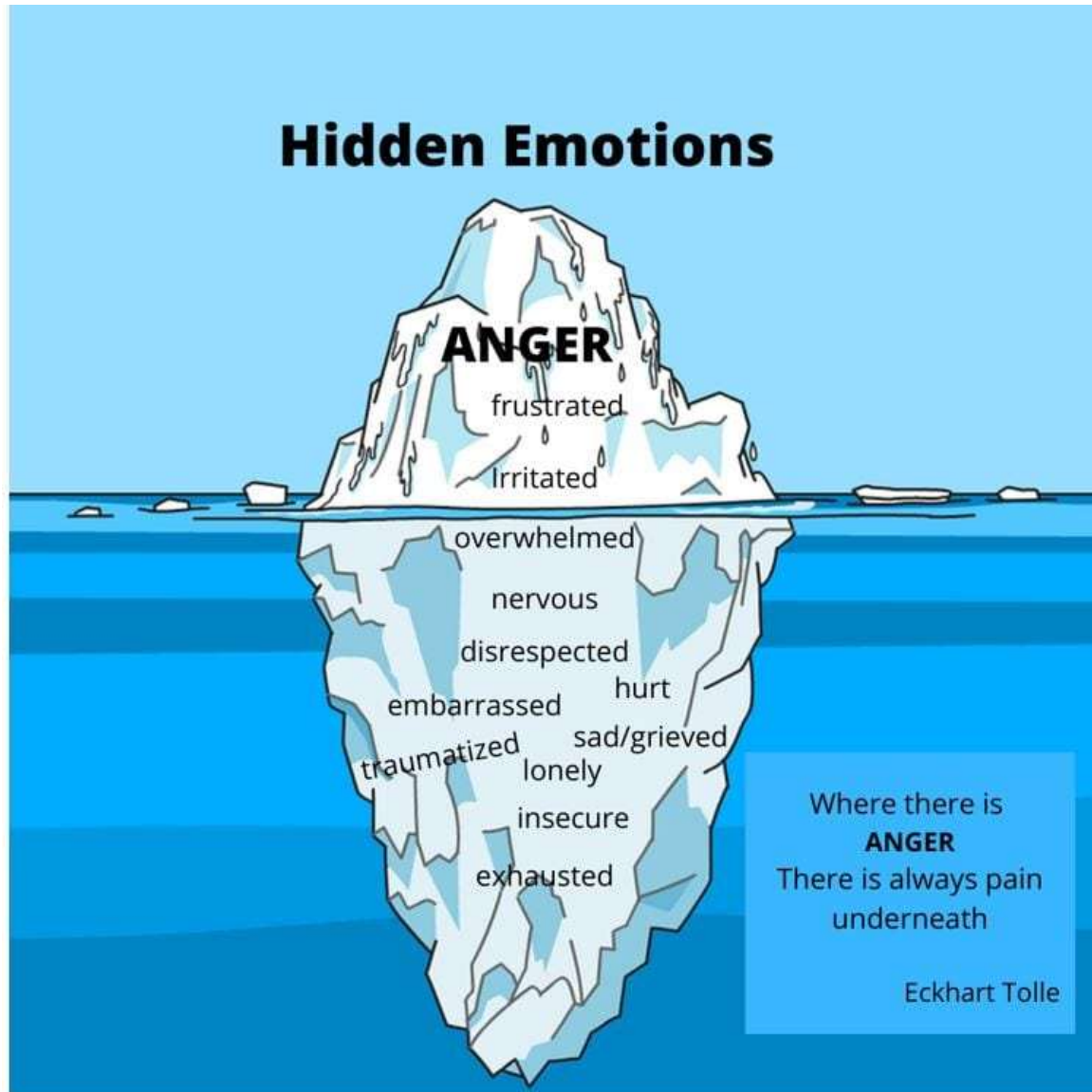

Συναισθηματικές αποσκευές

Ταυτότητα

Συναισθηματικές αποσκευές

Πώς επικοινωνούμε με ένα παιδί όταν δε μιλάμε την ίδια γλώσσα; Επικοινωνιακές δεξιότητες κι ενσυναίσθηση

- **Παράγοντες που δυσχεραίνουν την επικοινωνία:**
- Γλώσσα / Κατανόηση γλώσσας
- Φόβος (νέο περιβάλλον, ανοίκειο)
- Περιθωριοποίηση
- Κουλτούρα, π.χ. το φύλο του συνομιλητή
- Σύγχυση
- Τι έχει προηγηθεί (τρόπος με τον οποίο ήρθαν στην Κύπρο, σύνορα, κτλ)
- Καχυποψία
- Ανεκπλήρωτες ανάγκες / πρόσβαση σε βασικά αγαθά
- Πρόσβαση σε πηγές πληροφορίας, ίντερνετ, αξιόπιστες πηγές

Πώς να μιλήσουμε σε ένα παιδί

Πώς να ακούσουμε και να καταλάβουμε

Τι πρέπει να λάβουμε υπόψη μας:

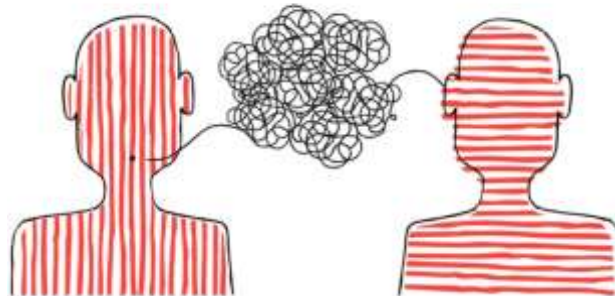
- Ηλικία
- Φύλο
- Χώρα προέλευσης, κουλτούρα (π.χ. άγγιγμα)
- Κατανόηση γλώσσας
- Επίπεδο κατανόησης (π.χ. Ανταλλάσσω χειραψία -> μαγική σκέψη)

Πώς να μιλήσουμε σε ένα παιδί

Πώς να ακούσουμε και να καταλάβουμε

Σημασία της κατανόησης

- Επικοινωνία διπλής κατεύθυνσης: αποστολέας και αποδέκτης
- Ανοιχτές ερωτήσεις (Είσαι καλά; Ή Πώς είσαι;)
- Μικρές, απλές προτάσεις (όχι εξειδικευμένοι όροι)
- Επανάληψη
- Γνωρίζοντας τα δικά μας γνωστικά εμπόδια -> ανοιχτοί στο απρόβλεπτο

Πώς να μιλήσουμε σε ένα παιδί
Πώς να ακούσουμε και να καταλάβουμε

Σημασία της κατανόησης

Peer-to-peer support groups -> Η πιο αποτελεσματική μέθοδος με πολλαπλά οφέλη για τα παιδιά, τους δασκάλους και τους γονείς

- ✓ Ενδυνάμωση
- ✓ Συμπερίληψη
- ✓ Ισότητα

Επικοινωνία με το παιδί

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επικοινωνία και την μάθηση

Μαθαίνουμε πιο εύκολα όταν νιώθουμε πως:

- ✓ Ανήκουμε στην ομάδα
- ✓ Είμαστε χρήσιμοι
- ✓ Η ομάδα μας αντιμετωπίζει σαν πηγές γνώσης -> κατάργηση δυναμικών επιβολής κι εξουσίας
- ✓ Υπάρχει ισότητα

Επικοινωνία με το παιδί

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επικοινωνία και την μάθηση

Μητρική γλώσσα:

- Εάν γίνεται, μαθαίνουμε να χαιρετάμε το παιδί στη μητρική του γλώσσα
- Πινακίδες σε όλες τις γλώσσες (π.χ. Μέρες της εβδομάδας, χρώματα)
- Σημαντικές πρώτες λέξεις (όπως τουαλέτα, βιβλίο, νερό)
- Εικόνες με τις σημαντικές λέξεις σε όλες τις γλώσσες

Επικοινωνία με το παιδί

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επικοινωνία και την μάθηση

Οπτικοακουστικές μέθοδοι

- Δραστηριότητες που δεν χρειάζονται μόνο γλωσσικές ικανότητες (π.χ. σχέδιο)
- Χρησιμοποίηση εικόνων, φωτογραφιών, διαγράμματα (π.χ. για τη βιβλιοθήκη)
- Μαριονέτες, παιχνίδια, κτλ
- Διαδραστικές δραστηριότητες -> πιο εύκολη η μάθηση. Π.χ. Δημιουργία εκπομπής, εφημερίδα

Επικοινωνία με το παιδί

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την επικοινωνία και την μάθηση

Επαγρύπνηση για κοινωνική πίεση:

- Ρούχα
- Φαγητό
- Εκφοβισμός

- Δύσκολες ερωτήσεις, π.χ. Χριστούγεννα
- Ευαισθησία για θρησκευτικές πρακτικές, φαγητό, κουλτούρα

Επικοινωνία με το παιδί

Ακόμη κι αν το παιδί δεν μιλά καθόλου ελληνικά

Βασικοί όροι:

- Το βλέμμα στο ίδιο επίπεδο
- Ενθάρρυνση
- Χρήση κατάλληλων μέσων (π.χ. οπτικοακουστικά)
- Δεξιότητες ενεργής ακρόασης

Ενεργή ακρόαση - Δεξιότητες

1. Προσεκτική εστίαση (Attentive focus)

- Δεν μιλάμε, ακούμε
- Δεν διακόπτουμε
- Αποφεύγουμε ότι θα μας διασπάσει την προσοχή (π.χ. κινητό)

2. Παραφράσεις (paraphrasing)

- Χρησιμοποιούμε άλλες λέξεις χωρίς ν' αλλάζουμε το νόημα
- Επαναλαμβάνουμε λέξεις κλειδιά
- Λειτουργία του καθρέφτη
(ακόμη και χωρίς τη γλώσσα)

Ενεργή ακρόαση - Δεξιότητες

3. Ενθάρρυνση

- Δημιουργούμε θετικό κλίμα
- Λεκτική και μη λεκτική

4. Διευκρινήσεις

Ανοιχτές ερωτήσεις σε σχέση με την εμπειρία του παιδιού

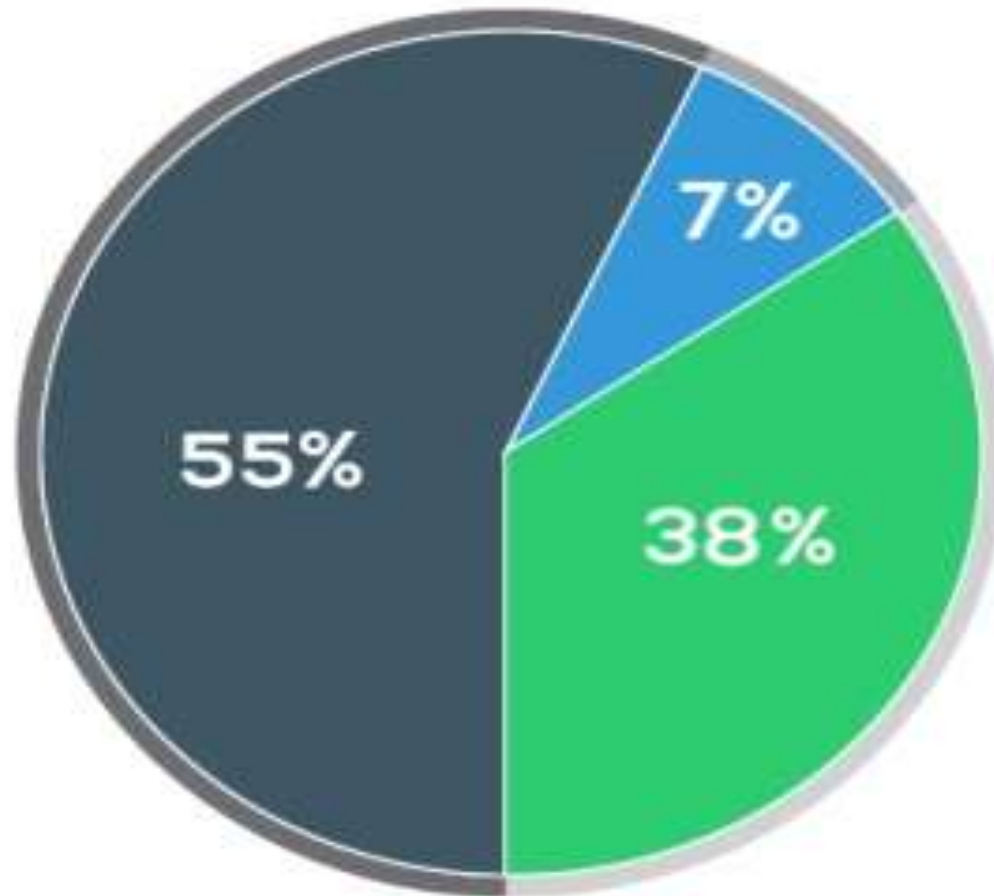
Ενεργή ακρόαση - Δεξιότητες

5. Περίληψη

- Κύρια σημεία συζήτησης
- Επιβεβαίωση πως καταλαβαίνουμε το ίδιο πράγμα

Γλώσσα του σώματος

Body
Language

Words

Tone of
Voice

Γλώσσα του σώματος

- Ανοιχτή στάση του σώματος
- Έκφραση του προσώπου
- Βλέμμα
- Ασφαλές άγγιγμα
- Όχι ενδιάμεσα εμπόδια (π.χ γραφείο)

❖ Η ενσυναίσθηση μπορεί να εκφραστεί χωρίς τη χρήση της γλώσσας -> Καλοπροαίρετη παρουσία

Επικοινωνία με γονείς

- Πρέπει να νιώθουν μέρος του συστήματος
- Συναντήσεις στην αρχή της χρονιάς
- Συζήτηση κοινών στόχων
- Εάν γίνεται, συμμετοχή κι άλλων γονέων που μιλούν την ίδια γλώσσα
- Μετάφραση σημαντικών πληροφοριών
- Focus Group Discussions -> ποια είναι η γνώμη τους;
- ✓ Αίσθημα ασφάλειας

Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας και διαχείριση περιστατικών κρίσης

- **Σχολείο:** Περιπτώσεις :

- Πανικός,
- επιθετικότητα,
- αποπροσανατολισμός,
- έντονη δυσφορία,
- αναστάτωση,
- έντονες συναισθηματικές εκδηλώσεις,
- πιθανότητα να βλάψουν τον εαυτό τους ή κάποιον άλλο

Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας και διαχείριση περιστατικών κρίσεων

Τι πρέπει να κάνουμε:

- Βασικές ανάγκες (υγεία, νερό, φαγητό)
- Μεταφορά σε ασφαλές και ήσυχο μέρος -> Προστασία από περαιτέρω βλάβη και διασφάλιση ιδιωτικότητας. Ελαχιστοποίηση εξωτερικών περισπασμών.
- Προσαρμογή στην κουλτούρα, π.χ φύλο
- Καθησυχασμός
- Ακούμε το παιδί χωρίς άσκηση πίεσης για να μιλήσει - Σιωπή
- Ενεργή ακρόαση -> π.χ. δείξτε ότι ακούτε και κάντε νεύμα με το κεφάλι σας και επιβεβαιώνετε την προσοχή σας με τον ήχο “μμ”.
- Ήρεμη φωνή και αναπνοές
- Υπηρεσίες και υποστηρικτικά δίκτυα

Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας και διαχείριση περιστατικών κρίσης

- Αναγνωρίζουμε τα συναισθήματα, και τις τυχόν απώλειες ή σημαντικά γεγονότα που μοιράζονται μαζί μας, π.χ. «Λυπάμαι πολύ...» «Μπορώ να φανταστώ πως αυτό είναι πολύ δύσκολο για εσένα.»
- Δεν κρίνουμε το πώς αισθάνονται , π.χ. «Δεν θα πρέπει να αισθάνεσαι έτσι»
- Γλώσσα του σώματος, π.χ. δεν κοιτάμε το ρολόι
- Άγγιγμα
- Δεν δίνουμε ψεύτικες υποσχέσεις ή ψευδείς διαβεβαιώσεις
- Ασφάλεια του αρωγού

Μελέτη περίπτωσης (case study)

- Έφηβο κορίτσι στο Ιράκ (κατανόηση)
- Αφγανή γυναίκα στη Λέσβο (σιωπή)
- Παιδί με αναπηρία στην Υεμένη (παιχνίδι)

Πρακτικές συμβουλές

- Διερμηνεία:

Translators without borders

Tarjimly: <https://www.tarjim.ly/en>

Πρακτικές συμβουλές

❖ Κάρτες για τα συναισθήματα (Cartes des émotions)

Πρακτικές συμβουλές

- Miss Kendra Program <https://vimeo.com/221589583>

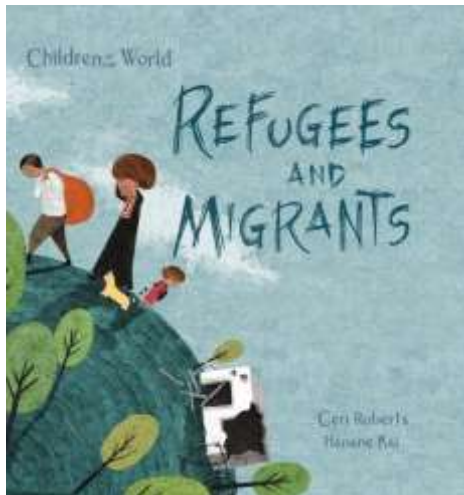
(Σχέδια για όσους δεν ξέρουν να μιλούν ελληνικά)

Πρακτικές συμβουλές

- Storytelling

(At School, what if..? -> παραμύθι με παιδί που έχει αναπηρία)

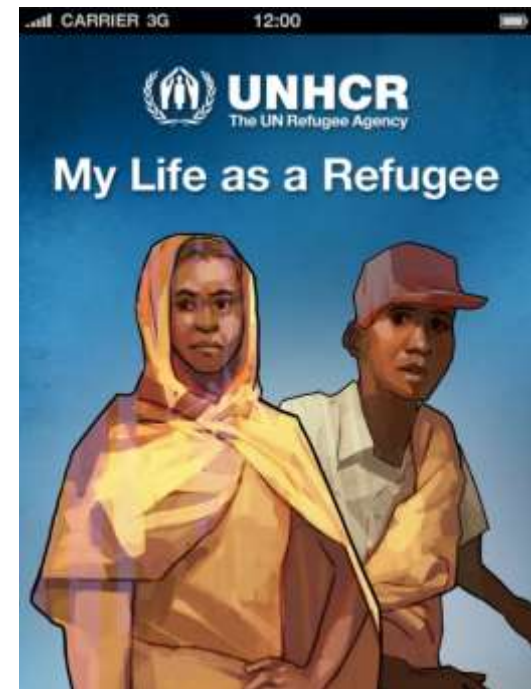
Πρακτικές συμβουλές

- Πολιτιστικές εκδηλώσεις (τραγούδι, μουσική, δραστηριότητες, μαθήματα, μαθήματα μαγειρικής)
- ✓ Γονείς και παιδιά

Πρακτικές συμβουλές

- Δραστηριότητες για τα δικαιώματα των παιδιών (όχι σαν μάθημα αλλά παιχνίδι)
 - Ευαισθητοποίηση
- Παιχνίδι “Passages” της Ύπατης Αρμοστείας <https://www.unhcr.org/473dc1772.pdf>
- Διαδραστικό παιχνίδι “Resilience”, με στόχο την κατανόηση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες στα καμبس
- <https://www.sungrazerstudio.com/>

Πρακτικές συμβουλές

- Πολιτιστικά συμβατά εργαλεία
- Sesame street για αραβόφωνα παιδιά
<https://www.youtube.com/watch?v=TSW-epMWjlc>
- My hero is you, Covid-19 -> σχεδόν σε όλες τις γλώσσες!!
<https://interagencystandingcommittee.org/iasc-reference-group-mental-health-and-psychosocial-support-emergency-settings/my-hero-you>

Πρακτικές συμβουλές

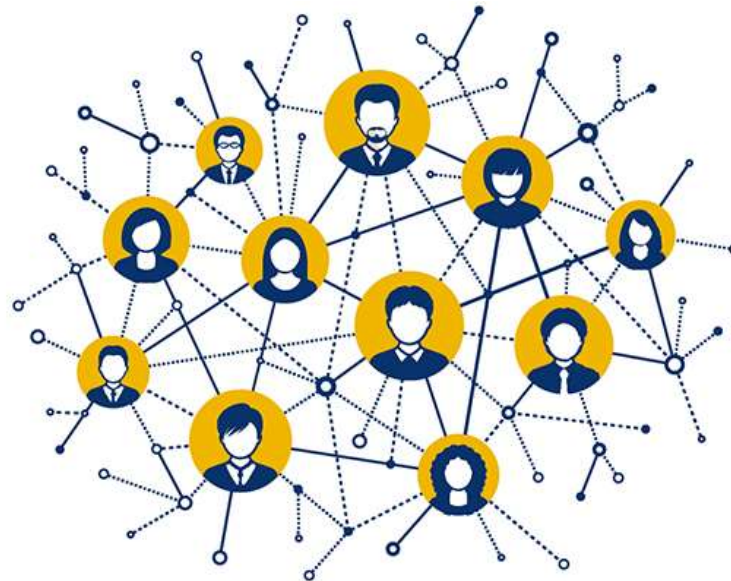
- Δημιουργία ενός ασφαλούς μέρους όπου τα παιδιά να μπορούν να πηγαίνουν σε στιγμές κρίσης (μαξιλάρια, ησυχία, κλπ) -> Προστασία
- The classroom calming corner:
<https://www.thewatsoninstitute.org/watson-life-resources/situation/classroom-calming-corner/>
- Ασκήσεις με βαθιές αναπνοές -> χαλάρωση

Πρακτικές συμβουλές

- Networking

Λίστες με υπηρεσίες (διερμηνεία, ψυχολόγοι, φαγητό, επιδόματα). ΜΚΟ στην Κύπρο

Πρακτικές συμβουλές

- Κοινά πρότζεκτ για όλους τους μαθητές
- ❖ Βιβλίο / φωτογραφίες/ φιλμ για ένα κοινό θέμα
- ❖ Κοινές εργασίες για τις χώρες προέλευσης (π.χ. Εργασία για τη Malala -> διαφορετική αντίληψη για ένα κορίτσι από το Πακιστάν)
- ❖ Μικροί ανθρωπολόγοι!

Πρακτικές συμβουλές

- Αποδόμηση στερεοτύπων

- Σχέδια, ζωγραφιές
- Ιστορίες
- Ταινίες

- ✓ Κάθε παιδί έχει τη δική του ιστορία και αξία

Πρακτικές συμβουλές

- Ημερολόγιο με όλες τις σημαντικές γιορτές για όλα τα παιδιά
- ❖ Μικρή παρουσίαση για τη σημασία της γιορτής

Πρακτικές συμβουλές

- ΤΕΧΝΗ!

- ❖ Πρότζεκτ φωτογραφίας (ευκαιρία να παρουσιάσουν τον εαυτό τους όπως θέλουν και όχι όπως συνήθως φανταζόμαστε τους πρόσφυγες / μετανάστες)

Πρακτικές συμβουλές

- Σημαντικοί ρόλοι
 - ❖ Διαμοιρασμός ρόλων, ενθάρρυνση όλων των παιδιών για συμμετοχή
 - Ευθύνη και συμπερίληψη

Ιδέες, Καλές πρακτικές

Ερωτήσεις, Εισηγήσεις;

Πηγές / Επιπλέον πληροφορίες:

- Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44615/9786188273719gre.pdf;jsessionid=528A5A11C9881881872078798E13D32B?sequence=63>
- [https://www.education4refugees.org/refugee-s-education toolkit/teaching-resources](https://www.education4refugees.org/refugee-s-education%20toolkit/teaching-resources)
- [https://www.unicef.org/cwc/files/At School What If\(1\).pdf](https://www.unicef.org/cwc/files/At_School_What_If(1).pdf)
- Books to help children understand what it's like to be a refugee
<https://www.readbrightly.com/books-to-help-kids-understand-what-its-like-to-be-a-refugee/>
- Communicating with children, Unicef:
https://www.unicef.org/cwc/?fbclid=IwAR293Dx0g7sVuiy9Ug4MPOb6b9u_nzO6piTI-PPLkxdQlo4tZ8GlomapkNQ
- Teaching about refugees
<https://www.unhcr.org/pages/4ab346796.html#words>

Πηγές / Επιπλέον πληροφορίες:

- A school replaced detention with meditation. The results are stunning
<https://www.upworthy.com/this-school-replaced-detention-with-meditation-the-results-are-stunning>
- Πρόγραμμα Letters to Miss Kendra
https://vimeo.com/221589583?fbclid=IwAR0WgOFtSQBWLbD0kFF0a6nfRg3Ng_72PFniKSMyc7ax3J-XqQ_JGDJl1tg
- Δραστηριότητες για παιδιά με στόχο την ανθεκτικότητα
https://www.tdh.ch/sites/default/files/tdh_manuel_e_0.pdf
- How to speak with children about coronavirus?
- <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/how-speak-children-about-coronavirus>